Asmens duomenų teikimas pagal advokatų prašymus: praktinių situacijų analizė

DAP mokymai | Advokatė Asta Macijauskienė

Mokymų tikslai

ĮVADAS

- Atskirti advokato teisę gauti duomenis nuo valdytojo pareigos juos teikti
- Įvertinti prašymo tikslą, teisinį pagrindą, būtinumą ir apimtį
- Priimti pagrįstą sprendimą ir jį dokumentuoti
- Išbandyti vertinimo algoritmą praktinėse situacijose

© Asta Macijauskienė

Dvi skirtingos advokato prašymų situacijos

ESMINIS ATSKYRIMAS

A. Kliento duomenys: advokatas veikia asmens, turinčio teisę gauti duomenis, vardu.

B. Kitų asmenų duomenys: klientas pats nebūtinai turi teisę juos gauti.

VDAI gairės, 2025-04-23

© Asta Macijauskienė

A situacija: advokatas prašo kliento duomenų

KLIENTO TEISĖ

- Pavyzdys: pacientas per advokatą prašo savo medicininių dokumentų kopijos.
- Patikrinama, ar advokatas tinkamai įgaliotas įgyvendinti kliento teisę.
- Jei remiamasi BDAR 15 str., vertinamos šios teisės sąlygos ir išimtys.
- Kliento teisė gauti duomenis nereiškia teisės gauti neribotus kitų asmenų duomenis.

© Asta Macijauskienė

B. Ar advokato teisė reiškia duomenų valdytojo pareigą?

PAGRINDINĖ TAISYKLĖ

- Advokatūros įstatymas nustato advokato teises, tačiau BDAR vis tiek taikomas
- Kiekvienas atskleidimas yra atskira duomenų tvarkymo operacija
- Duomenų valdytojas turi gebėti pagrįsti savo sprendimą

© Asta Macijauskienė

Teisinis karkasas

TEISINIAI ŠALTINIAI

- Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 1 ir 2 punktai
- BDAR 5 straipsnis: teisėtumas, tikslų apribojimas, minimizavimas, atskaitomybė
- BDAR 6 straipsnis: atskleidimo teisėtumo pagrindas
- BDAR 9 ir 10 straipsniai: papildomos sąlygos

© Asta Macijauskienė

Svarbus VDAI išaiškinimas

VDAI 2025 M. GAIRĖS

- Teisė gauti duomenis nereiškia automatinės pareigos juos pateikti
- BDAR 6(1)(c) negali būti taikomas vien mechaniškai nurodžius 44 straipsnį
- Specialių kategorijų duomenims nepakanka vien paminėti BDAR 9(2)(f)
- Reikia individualiai patikrinti sąlygas ir prašomą apimtį

© Asta Macijauskienė

Duomenų valdytojo 5 žingsnių algoritmas

PRAKTINIS ĮRANKIS

1. Patikrinti prašytoją ir prašymo autentiškumą
2. Įvertinti prašymo turinį
3. Nuspręsti: teikti, teikti iš dalies, tikslinti ar atsisakyti
4. Dokumentuoti ir užregistruoti sprendimą
5. Saugiai perduoti

© Asta Macijauskienė

Prašymo turinio vertinimas

PRAŠYMO TURINYS

- Koks duomenų gavimo **tikslas** (įskaitant trumpą faktinių aplinkybių aprašymą)?
- Koks nurodytas teisinis **pagrindas** ir specialioji sąlyga
- Kokie konkretūs **duomenys** prašomi ir kodėl būtina būtent tokia duomenų apimtis?
- Prašomų pateikti asmens duomenų **ryšys** su advokato teisinių paslaugų teikimu.

© Asta Macijauskienė

Prašymo turinio vertinimas

PRAŠYMO TURINYS

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, pasisakydamas dėl advokato teisės gauti informaciją, yra konstatavęs, jog advokato kreipimasis turi būti motyvuotas (2011 m. birželio 9 d. nutarimas). „Motyvuotas“ prašymas reiškia, kad abstraktus nurodymas, kad „***duomenys reikalingi nagrinėjant civilinę bylą***“ ar „***duomenys reikalingi parengti bylą teisminiam nagrinėjimui***“ nėra pakankamas, kadangi duomenų valdytojas, be kita ko, turi įvertinti ir prašomų pateikti duomenų būtinumą. Advokatui, kuris nepagrindžia, kad prašoma informacija, duomenys, dokumentai ar jų nuorašai yra reikalingi teisinėms paslaugoms teikti, motyvuotai atsisakoma juos pateikti.

© Asta Macijauskienė

Teisinis pagrindas: nesupainiokime

BDAR 6 STRAIPSNIS

- BDAR 6(1)(c): tik kai valdytojui tikrai taikoma konkreti teisinė prievolė
- BDAR 6(1)(f): įvertinamas teisėtas interesas ir duomenų subjekto interesai
- BDAR 6(1)(e): kai aktualus viešojo intereso užduoties vykdymas
- Sutikimas nėra universali ar savaime būtina sąlyga

© Asta Macijauskienė

Minimizavimas: kaip jis atrodo praktiškai?

BDAR 5 STRAIPSNIS

- Pateikti reikšmingą išrašą vietoj visos bylos
- Užtušuoti nesusijusių trečiųjų asmenų duomenis
- Apriboti laikotarpį, ir dokumentų kategorijas
- Įvertinti, ar pakanka patvirtinimo apie faktą, o ne visų įrašų

© Asta Macijauskienė

Kada prašyti patikslinimo?

SPRENDIMO PRIĖMIMAS

- Neaiškus teisinės paslaugos tikslas ar faktinis ryšys
- Prašoma pernelyg plačių kategorijų arba laikotarpio
- Nepakanka duomenų įvertinti BDAR 6 ar 9 straipsnio sąlygas
- Neaiškus adresatas, perdavimo kanalas ar prašymo autentiškumas

© Asta Macijauskienė

Kaip motyvuoti dalinį teikimą ar atsisakymą?

ATSAKYMO STRUKTŪRA

- Įvardyti, kurios prašymo dalys įvertintos
- Nurodyti taikytiną teisinį reguliavimą ir konkrečius faktus
- Paaiškinti, kodėl duomenys nebūtini ar neproporcingi
- Jei įmanoma, pasiūlyti siauresnę apimtį arba patikslinimą

© Asta Macijauskienė

B situacija: prašomi trečiųjų asmenų duomenys

KITŲ ASMENŲ DUOMENYS

- Pavyzdys:
  „Advokatas, atstovaudamas klientui civilinėje byloje dėl vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su tėvu tvarkos nustatymo, kreipėsi į policiją, prašydamas pateikti duomenis apie kitos bylos šalies administracinius nusižengimus 2019–2021 m. laikotarpiu. Taip pat prašė informacijos apie konkretų vagystės iš parduotuvės atvejį ir galimybės susipažinti su administracinių nusižengimų bylomis, nes, advokato turimais duomenimis, vagystės galėjo būti padarytos vaiko akivaizdoje. Prašymas buvo grindžiamas Advokatūros įstatymo 44 straipsniu.“

  „teisėjų kolegija sutinka su atsakovo argumentais, jog pareiškėjo, atstovaujančio klientą civilinėje byloje, prašymas pateikti informaciją apie atsakovės L. N. baustumą administracine tvarka už bet kokius administracinius nusižengimus ir leisti susipažinti su L. N. administracinių nusižengimų bylomis, nepateikiant pagrįstų argumentų kaip ši informacija gali būti susijusi su civilinės bylos dalyku, negali būti vertinamas proporcingu palyginti su žala, kuri dėl atskleistos informacijos būtų daroma L. N. reputacijai, jos interesams, teisėms ir laisvėms.“

LVAT eA-831-525/2023

© Asta Macijauskienė

LVAT eA-130-821/2023: advokato diskrecija

PRAKTIKA: DUOMENŲ POREIKIS

- Ginčas dėl advokato gautų Nekilnojamojo turto registro duomenų.
- Advokatas pagrindė duomenų ryšį su teikiamomis teisinėmis paslaugomis.
- Teismas pabrėžė advokato savarankiškumą pasirenkant gynybos priemones.
- VDAI sprendimas panaikintas; minimizavimas nėra mechaninis draudimas.

„Inspekcija 2020 m. gruodžio 14 d. Sprendime ir 2021 m. sausio 22 d Sprendime nurodė, kad advokatui reikėjo gauti tik L. J. ir Ž. J. turimo nekilnojamojo turto skaičių ir tai buvo galima padaryti kreipiantis į Registrų centrą su prašymu. Pareiškėjo teigimu, tokia Inspekcijos išvada yra klaidinga. Pareiškėjas akcentuoja, kad apibendrinta informacija apie trečiųjų suinteresuotų asmenų apie turto vienetus gali reikšti bet ką ir nebūtų padėjusi pasiekti tikslo. Nuasmenintos informacijos (turto vienetų skaičiaus) pateikimas civilinėse bylose nebūtų atitikęs įrodymų sąsajumo reikalavimo su įrodinėjamomis aplinkybėmis (trečiųjų suinteresuotų asmenų veikla ir gebėjimais vertinti savo pareigas sudaryti sandorį dėl žemės sklypo).“

© Asta Macijauskienė

B situacija: skaidrumo pažeidimas

SKAIDRUMAS

VDAI 2026-04-10 sprendimas Nr. 3R-625
Kontekstas: Skundžiamas asmuo 2 pagal Advokatūros įstatymo 44 str. pateikė kito skundžiamo asmens advokatui Pareiškėjo automobilio aptarnavimo dokumentus (užsakymo paraišką, diagnostikos ataskaitą, sąskaitą faktūrą, apmokėjimo duomenis). Dokumentai vėliau buvo pateikti teismui kaip įrodymai. Pareiškėjas skundėsi, kad apie tai nebuvo informuotas (BDAR 5, 13–14 str.).

Skundžiamo asmens 2 pozicija: Inspekcijai (nepaisant jos nurodymo įrodyti skaidrumą) jokios informacijos apie Pareiškėjo informavimą nepateikė. Tik pabrėžė, kad advokatui perdavė „tik techninius“ duomenis.

Inspekcijos išvados:
Tai buvo asmens duomenys. Pažeisti BDAR 13 str. ir BDAR 5 str. 1 d. a p. (skaidrumo principas), skundas šioje dalyje pagrįstas.

Pastaba: pats duomenų perdavimas advokatui buvo pripažintas **teisėtu** (44 str. ir BDAR 6 str. 1 d. f p.). Pažeidimas yra tik informavimo neįvykdymas.

© Asta Macijauskienė

B situacija: perdavimo teisėtumas

VDAI 2026-07-29 sprendimas Nr. 3R-1362

Skundas: Pareiškėjai (klasės mokinių tėvai) skundė vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos (VTAKĮ), Vilniaus miesto savivaldybės administracijos (VMSA) ir VVTAĮT veiksmus. Jie teigė, kad jų pasirašytas raštas dėl galimų vaiko teisių pažeidimų buvo neteisėtai perduotas nenuasmenintas trečiajam asmeniui (vaiko, dėl kurio elgesio skųstasi, tėvui).

Aplinkybės:VVTAĮT Vilniaus skyrius pateikė pilną raštą šeimos advokato padėjėjai, kuri 2025-04-29 kreipėsi pagal Advokatūros įstatymo 44 str., pridėjo atstovavimo sutartį ir paaiškino prašymo tikslą (kreipimasis į ikiteisminio tyrimo instituciją dėl galimo šmeižto, taikus konflikto sprendimas). Pareiškėjai rašte neprašė išlaikyti anonimiškumo (VTAPĮ 35 str. 4 d.).

Inspekcijos išvados. VVTAĮT: duomenų teikimas pagrįstas BDAR 6 str. 1 d. f p. (teisėti interesai). Pagal Advokatūros įstatymo 44 str. ir LVAT praktiką advokatas (ar jo padėjėjas, turintis tas pačias teises, 34 str. 2 d.) gali gauti teisinėms paslaugoms reikalingus duomenis, jei pagrindžia jų ryšį su paslauga. Prašymas šį reikalavimą atitiko.

Sprendimas: skundas atmestas visa apimtimi.

© Asta Macijauskienė

B situacija: perdavimo teisėtumas

VDAI 2026-10-13 sprendimas Nr. 3R-1807

Skundas: Pareiškėja skundėsi, kad notaras 2024-03-08 perdavė advokatui jos asmens duomenų turinčią 2009 m. pirkimo–pardavimo sutartį (Sutartis[1]), nors teismas to nebuvo įpareigojęs.

Aplinkybės: Sutartyje[1] buvo nustatyta žemės sklypo naudojimosi tvarka, į kurią tiesiogiai nurodoma vėlesnėje, 2021 m. notaro patvirtintoje Sutartyje[2]. Ieškovų advokatas 2024-03-07 raštu kreipėsi į notarą, nurodė konkrečią civilinę bylą, atstovavimo santykį (pridėjo atstovavimo sutartį) ir prašė Sutarties[2] bei jos priedų. Notaras atsakydamas pridėjo Sutartį[1] kaip neatskiriamą Sutarties[2] dalį.

Inspekcijos išvados: Duomenų teikimas pagrįstas BDAR 6 str. 1 d. c p. (teisinė prievolė).
Pagal Advokatūros įstatymo 44 str. advokatas turi teisę savarankiškai rinkti teisinėms paslaugoms reikalingus dokumentus, jei pagrindžia jų ryšį su paslauga. Pagal LVAT praktiką advokato interesas gauti tokius duomenis yra viršesnis už duomenų subjekto teises.
Advokato prašymas šiuos reikalavimus atitiko, todėl notaras vykdė teisinę pareigą.
Teismo nutarties reikalauti nereikia: įstatymas reikalauja tik pagrįsti ryšį su teisinėmis paslaugomis, o priešingas požiūris paneigtų advokatų diskreciją.

Sprendimas: skundas dėl Sutarties[1] teikimo advokatui atmestas kaip nepagrįstas.

© Asta Macijauskienė

B situacija: perdavimo teisėtumas

VDAI 2024-03-25 sprendimas
Skundas: Keturi pareiškėjai skundėsi, kad advokato padėjėjas Registrų centro Nekilnojamojo turto registre (NTR) neteisėtai ieškojo ir peržiūrėjo jų valdomo turto duomenis.
Skundžiamo asmens paaiškinimai: Duomenys buvo peržiūrėti pagal sutartį su RC teisinių paslaugų teikimo tikslais, nebuvo paviešinti, perduoti tretiesiems asmenims ar išsaugoti. Paieškų priežastys:
Pareiškėjas 1: klientui buvo vertinamos galimybės padidinti užstatymo intensyvumą sklype, todėl tikrinta, kaip savivaldybėje reglamentavimas taikomas praktikoje (tikrinta daug sklypų).
Pareiškėjas 2: klientas planavo išskaidyti pastatą ir sklypą bei pakeisti paskirtį, todėl tikrinti analogiški atvejai praktikoje.
Pareiškėjai 3 ir 4: klientas vystė projektą ir norėjo susisiekti su gretimų patalpų savininkais dėl žaidimų aikštelės atnaujinimo ir statybų nepatogumų.
Inspekcijos išvados:
Susipažinimas su duomenimis RC registre yra duomenų tvarkymas (BDAR 4 str. 2 p.), net jei jie nebuvo kaupiami ar atskleisti.
Pareiškėjai 1 ir 2 – pažeidimas. Advokato interesas patikrinti teisės normų taikymą praktikoje buvo grįstas spėjimais, o ne įrodytas. Nepagrįsta, kad be šių asmenų NTR duomenų paslaugos suteikti neįmanoma, ir nenurodyta, kaip jų duomenys susiję su paslauga. Be to, reglamentavimo taikymą praktikoje lemia savivaldybių sprendimai, o ne konkrečių sklypų duomenys.
Pareiškėjai 3 ir 4 – pažeidimo nėra. Jų duomenų reikėjo kliento tikslams pasiekti (nustatyti gretimų patalpų savininkus ir su jais susisiekti), todėl tvarkymas buvo tiesiogiai susijęs su teisinėmis paslaugomis.
Pabrėžta, kad **teisines paslaugas teikiančio asmens diskrecija nėra absoliuti** ir spėjimais grįsti interesai nėra pakankamas pagrindas.

© Asta Macijauskienė

Situacija 1. Vaizdo stebėjimo įrašas

PRAKTINĖ SITUACIJA

Advokatas prašo dviejų valandų vaizdo įrašo, kuriame matyti daug pašalinių asmenų.

KLAUSIMAS

Ar galima prašymą įgyvendinti visa apimtimi?

© Asta Macijauskienė

Situacija 2. Skubus prašymas telefonu

PRAKTINĖ SITUACIJA

Prisistatęs advokatu asmuo telefonu prašo nedelsiant patvirtinti ar tam tikras asmuo dirba darbuotoju.

KLAUSIMAS DISKUSIJAI

Koks saugus pirmas veiksmas?

© Asta Macijauskienė

Svarbiausios išvados

APIBENDRINIMAS

- Advokato teisė prašyti ≠ automatinė teisė gauti bet kokią apimtį
- Nėra vieno visiems prašymams tinkamo BDAR 6 straipsnio pagrindo
- Būtinybė, proporcingumas ir duomenų minimizavimas yra esminiai
- Geras sprendimas – pagrįstas, dokumentuotas ir saugiai įgyvendintas

© Asta Macijauskienė

Ačiū už dėmesį!

Asta Macijauskienė | Advokatė
Asta.macijauskiene@noor.lt
+37068994371